

УДК 159.923.2-053.67

Хомик В. С.

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної та соціальної психології
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

БІОГРАФІЧНА ІДЕНТИЧНІСТЬ: ПСИХОЛОГІЧНА ТРАВМА ТА КОНСТРУЮВАННЯ СМISЛУ КАРТИНИ ЖИТТЕВОГО ШЛЯХУ

Підхід з позиції психології життєвого шляху забезпечує парадигмою для доступу до травмуючого матеріалу індивіда. Він дає можливість звертатися до подій, на яких фіксована його увага, до «мелодій» незлагоджених зі значущими іншими переживань. Такі фіксації мають стосунок, головним чином, до його травматичного минулого, що ідентифікується через ряд демпіричних вимірів графіків життя: різкі перепади в оцінках суміжних п'ятирічок життя чи «ями» на його графіках, занижений психологічний вік, відсутність значущості минулого, відсутність піків на графіку життя, нестача охоронного інтерпретаційного фрейму. Ціла система не добре видна юнакам по тім боці окремих фрагментів, «відсіків», часткових подробиць, що загромождали її, виступаючи на перший план і змушуючи конструювання цілісної біографії відступати на заднє тло, не проникати в актуальні внутрішні взаємозв'язки психології теперішнього часу.

Ключові слова: біографічна ідентичність, охоронний фрейм, фрагментація, психологічна травма, психологічний вік, п'ятирічні інтервали графіку життєвого шляху.

Життєвий шлях особистості — це дорога. Такий шлях для багатьох людей переживається суттєво не прямим, яким простують не за інерцією. На ньому трапляються поворотні пункти, перехрестя, зигзаги, переспрямування. Ця нерівність віддзеркалюється у суб'єктивній картині життєвого шляху особистості, способах конструювання її смислу. Адже психологові чи психотерапевтові належить бути обізнаним не лише в подіях особистого життя самих по собі, а як вони були сприйнятими, прийнятими й пережитими, як переломилися в свідомості людиною і які почуття у неї викликали, як автобіографічно оформляється її минуле. Інакше мовлячи, як особистість конструює смисл свого індивідуального психологічного минулого, теперішнього, майбутнього: чи вона ідентифікується з ходом біографії, чи здатна диференціюватися від пасивного «понесення течією» життя, бути гнаною власним тримаючим річищем. Адже будь-який розвиток ідентичності є диференціацією, вирізненням, виокремленням індивідуальних утворень, інгредієнтів від байдужості, нейтральності, злитості, є гарантією окремішності самостійної особистості від решти соціального життя.

Центральним завданням юнацького розвитку є конструювання ідентичності [6; 11]. Суспільство сподівається від тих, хто переходить з світу дитинства до світу дорослості, інтеграції персонального часу як складової розвитку «я» на ґрунті ідеї цілого. Тому вони живуть у теперішньому

часі, переосмислюють своє минуле та передбачають й складають плани на майбутнє.

Згідно з епістемологічною теорією розвитку ідентичності [11], річчю звичайною на будь-якій стадії є обдумувати зміст цієї стадії — те, що індивід має (об'єктивний означає поєднання його відсторонення та зосередження уваги), — але можна бути сповненим роздумів також про суб'єкта — чим індивід є — в тому разі, якщо таке обмірковування вільне від суперечностей. Наприклад, однією з сторін суб'єктивності другого рівня є одна-єдина точка зору. Індивід своїм кутом бачення володіє, що відрізняється від кутів бачення іншого. Не дивлячись на це, можна обмірковувати і навіть прийняти чужу точку зору за умови, що обидві вони між собою є сумісними, перегукуються, озиваються, резонують. Опосередкування між ними — двома точками зору — індивід не в змозі чинити, позаяк воно вимагає такого контексту усвідомлення, який стає доступним йому лише на третьому рівні смислової еволюції. Але якщо вони сумісні, то опосередкування зовсім не є обов'язковим, і тому вони можуть усвідомлюватися як об'єкт уваги, навіть якщо індивід ці кути бачення розуміє несповна. Якщо третя стадія є традиційною, четверта стадія є модерною, то п'ята стадія — постмодерністською [11].

Існує необхідність у сприйнятливості до тих сфер уразливості особистості юнака, що беруть свій початок у травматичних переживаннях, позаяк травматичні переживання є відомими через свою здатність розхитувати уявлення особистості про себе та світ [10], припущення самовизначення, викликати в неї чуття вкороченої майбутньої часової перспективи. Доводиться констатувати той факт, що багато молодих людей отримали в спадщину через «синдром предків» психологічну травму, живуть у кліматі травми і на плечі психологів падає відповідальність за допомогу цій категорії людей, що ідентифікувалися з ходом своєї біографії. Очевидно, це є притаманним тим юнакам, які проживають на радіоактивно забрудненій території (у т. зв. Чорнобильській зоні). Вони зазнають стресу, переймаються наслідками страху перед захворюваннями внаслідок радіації, ймовірно, «живуть одним днем», що робить їх уразливими перед ментальними проблемами екзистенції.

Проведення якомога оперативнішої діагностики конструювання особистістю смислу власного психологічного минулого, теперішнього, майбутнього та потреба на її смислового підґрунті робити попередні висновки про наявність тієї чи іншої фрагментації «я», способів усвідомлення власного життєвого шляху, в тому числі, психологічної травми, становили ціль нашого дослідження.

В концепціях переживання часу Є. Головахи, О. Кроніка [2; 4], В. Ковальова [3] оцінка віддаленості подій в минулій та майбутній перспективі, а також психологічний вік розглядаються як такі психологічні явища, в яких знаходить свій вияв «суб'єктивна картина життєвого шляху» або «транспектива» в самосвідомості людини. Ці з'явища являють собою «внутрішню роботу», процес конструювання, створення суб'єктивної картини та результат конструювання, в якому зафіксовані соціально детер-

міновані просторово-часові характеристики життєвого шляху особистості. Цей результат може також трактуватися у формі когнітивної *структури*, в якій наголос ставиться на тому, «*як*» проходить ця «внутрішня робота» переживання особистості життєвого шляху, наставлення на конструювання його цілісності. Через те, коли в фокусі аналізу перебуває життєвий шлях як процес, у дослідників з'являється зацікавлення проблемою того, як чиниться інтеграція, когнітивна переробка на психологічному рівні смислу минулих, теперішніх, майбутніх подій в особистісно-біографічному плані, тобто певний спосіб конструювання їх смислу епістемологічними вміннями «я» юнака, спосіб його внутрішньої роботи смислотворення, той чи інший жанр усвідомлення в залежності від його ступеня ментальної складності, витонченості, розвитку. Такі способи й вміння під впливом травм зазнають психологічної фрагментації. Цей своєрідний на кожній стадії або ері смислової еволюції спосіб конструювання смислу подій життєвого шляху «я» являє собою біографічну ідентичність людини.

За емпіричний референт способів конструювання «я» смислу подій життя особистості та гіпотетичної психологічної травми у дослідженні правила оцінювання респондентами п'ятирічних інтервалів життя, психологічний вік [12], стадії розвитку ідентичності [11] та охоронний інтерпретаційний каркас свідомості юнаків [1]. Ми припускали, що наявність психологічної травми у респондента визначається «падіннями», «ямами», різкими перепадами оцінок п'ятирічних інтервалів на його графіку життя, відсутністю охоронного фрейму, нижчими стадіями розвитку юнацької тотожності. Досліджувався «Профіль мотиваційного стилю» М. Аптера (у піддослідних із відсутністю охоронного фрейму у феноменологічному полі підсумковий бал з уникання емоційної активації має бути вищим, ніж за субшкалою пошуку емоційної активації) [1]. Проводилося також «суб'єкт-об'єктне інтерв'ю». Авторами цього інтерв'ю є Л. Лахий, Е. Сувайн, Р. Кеган, Р. Гудман і С. Фелікс [13]. Інтерв'ю застосовувалося для того, щоб виконувати збір відомостей про «суб'єкт-об'єктну структуру» особистості респондента згідно з теорією Р. Кегана [11].

Вибірку дослідження склали 70 учнів старших класів середніх шкіл міста Луцька (екологічно чиста зона) і 65 учнів професійно-технічного училища м. Котюжанка та шкіл № 1 і 2 м. Іванків Київської області (радіаційно забруднена зона). Віковий діапазон респондентів — від 15 до 18 років.

Коли за підставу розподілу на контрастні групи у нас правила ті бали, які респонденти отримували за свої відповіді на пункти інтерв'ю й різних питальників, що у дослідженні вживалися, ми дістали спроможність проводити порівняння виконаних різними категоріями юнаків «графіків життя», конструювань смислу їх психології часу.

Насамперед той емпіричний факт, що не виявлено достовірних відмінностей в оцінюванні п'ятирічних інтервалів життєвого шляху потерпілими від катастрофи (Чорнобильська вибірка) і непотерпілими від неї (Луцька вибірка), свідчить, що екологічне лихо не робить вельми вагомому внеску в різні способи конструювання юнаками смислу свого психологічного минулого, теперішнього та майбутнього. Задній фон усвідомлення небез-

пеки та фрустрацій, на якому переживаються події теперішнього часу, реалістичний чи нереалістичний оптимізм, осмислення і переосмислення свого минулого у респондентів обох груп є приблизно однаковими. Середня тривалість життя у групі чорнобильців 64 роки, у групі луцьких юнаків — 69 років. Порівняння кількісно-частотних показників наявності психологічної травми у респондентів різних контрастних вибірок, що утворені з сукупної вибірки респондентів ($N = 135$ чол.) за результатами опитування, засвідчує, що відносно максимальна частота психологічних травм притаманна неагресивним юнакам ($N = 52, 73\%$), репрезентаторам третьої стадії розвитку ідентичності (50%), респондентам з домінуванням в їх феноменологічному полі пониженої емоційної збудливості ($49,18\%$), юнакам, які проживають поза радіусом радіаційного забруднення (50%).

Як і варто сподіватися, юнаки зі старшим психологічним віком далеко вище оцінюють свій *минулий* життєвий шлях, ніж протилежна в темпоральному сенсі полярна група. Питома вага минулого в їх цілісній картині життєвого шляху «важча» й дорівнює в середньому 8 балів, тоді як у молодших за психологічним віком юнаків ця вага істотно легша й внаслідок не появи очікуваних подій становить біля 5–6 балів. Щодо оцінки майбутнього, тут виявилася діаметрально протилежна картина: завищений психологічний вік спричинює занижені оцінки значущості й керованості подій майбутнього, песимістичні уявлення про нього, чуття безперспективності. На графіку вони котяться вниз. Для них це переживання *безвременья*. Стосовно до молодшого, заниженого психологічного віку, то у його прибічників виявилися статистично достеменними різниці середніх групових значень оцінок подій майбутнього та оцінюванні своїх шансів у порівнянні зі значеннями оцінок «психологічно старших». Ця різниця існує на користь оптимізму майбутньої часової перспективи. Якщо сприймати оптимізм майбутньої часової перспективи як оптимістичні упередження, то вони час від часу трактуються як свідчення психологічного захисту. Людина, щоб бути об'єктивною, тобто неупередженою, не спотвореною емоційними викривленнями, мусить стати свідомою власного «я» [Ж. П'яже]. По-справжньому *об'єктивне*, неупереджене знання може усвідомлюватися й розумітися тільки у зіставленні з *суб'єктивним* знанням, дотично суб'єктивного і та психіка, яка необізнана у своєму «я», не знає добре себе, неминуче буде схильною запускати в хід об'єктивування своїх власних упереджених думок і передчуттів, віддавати перевагу їх екстерналізації чи проекції. Ймовірно, що чим інтенсивніша емоція, тим конструюється більше викривлення дійсності. Конструювання майбутнього чи особистісне оформлення індивідом свого майбутнього залежить від продуктивності виконання себе особистістю в минулому й знання себе. Хоча ми не знаємо, як індивіди з психологічно молодшим віком виправдовують, узаконюють своє «світле майбутнє», в їх покладі минулого може виявитися психологічна травма. Позаяк настрої завжди перекидають міст від «історії станів» до «історії подій» [Б. Поршнев].

Отримані емпіричні дані свідчать про те, що загалом у нашій сукупній вибірці виявлена така пропорція респондентів за ознакою травмова-

ності — 55 психологічно травмованих та 80 психологічно нетравмованих учнів. Особливе зацікавлення викликає в нас достеменно розбіжність у суб'єктивній картині життєвого шляху психологічно травмованих (тобто тих респондентів, які продемонстрували «переживання прірви», «безодні») та нетравмованих юнаків. Їх бачення далекої майбутності, втім, є майже однаковими. Нетравмовані дещо вище розцінюють свої шанси на ймовірність переживання приємних подій в майбутньому, але в зіставленні з контрастною групою травмованих індивідів статистично значущої різниці між середньогруповими показниками їх майбутніх часових перспектив не існує.

Найбільшою виявилася розбіжність між протилежними вибірками в конструюванні таких минулих і теперішніх п'ятирічних інтервалів життєвого шляху: 0–5 років ($p \leq 0,01$); 6–10 років ($p \leq 0,001$); 11–15 ($p \leq 0,001$); 16–20 років ($p \leq 0,001$), 21–25 років ($p \leq 0,01$). На графіку життя добре видно, що найбільша розбіжність між середньо-груповими оцінюваннями випадає на віковий період 6–10 років. Цей емпірично отриманий факт вказує на те, що протягом п'ятиріччя 6–10 років респонденти, які малу справу зі здатним травмувати матеріалом, змушені були справлятися з серйозними подіями, які виходили за межі їх повсякденного звичайного досвіду, тобто стресовими або травмуючими подіями. Внаслідок цього респондентам було непросто інтегрувати чи вписати травмуючу подію у контекст свого світогляду. Така подія залишає індивіда ментально «фіксованим» на своїх минулих травматичних переживаннях [9, с. 1147] і в результаті маємо повторюваність емоцій знову й знову, звикання.

Стосовно психологічних травм загальна тенденція є такою, що найбільша кількість «ям», переживань «прірви» на графіках життя бачиться у перших роках життя. «Яма» як чуття спустошеності та симптом травми також часто конструюється такою, що існує в теперішньому часі життя (16–20 років), тобто новочасною травмою. Психологічна травма як чинник конструювання смислу біографічних подій, отже, найчастіше приписується юнаками своєму психологічному минулому, дещо рідше — психологічному теперішньому і вона однаково притаманна як потерпілим від Чорнобильської катастрофи, так і юнакам, що знаходилися поза межами радіаційного забруднення. Очевидно, для молодого покоління України притаманна глобальна психологічна травма. Крім того, показники переживання прірви як у минулому, так і теперішньому часі вказують та наптовхують на думку про те, що психологічно травмованим юнакам властива недостатність вмінь проводити відмінність між своїм минулим та теперішнім життєвим шляхом, брак їх розрізнення і диференціації. Вони недостатньо розрізняють колишнє й новочасне через те, що минула травмуюча подія залишається неопрацьованою, неперевіреною, необстеженою і непроаналізованою. Вона може «кровоточити» у теперішню часову реальність й він не знає й не розуміє власного минулого. Бессел ван дер Колек у зв'язку з цим зазначав: «Коли події минулої травми залишаються неопрацьованими, травмовані індивіди мають схильність ставати подібними до павловських собак: найменше нагадування чи натяк стає умовним подразником для переживання

понувно почуттів і сприймань того панічного страху, що має належність до минулого» (цит. за: [14, с. 9]).

Отже, вимірами фрагментації суб'єктивної картини життєвого шляху особистості як одного з симптомів психологічної травми є різкі перепади оцінок суміжних п'ятирічок чи «ями» на графіках життя, завищений психологічний вік, коли молода людина — неначе «дідок» — переживає чуття безперспективності, котиться вниз по кривій оцінок своїх майбутніх п'ятирічок, інколи малюючи в уяві візії короткої очікуваної тривалості життя — цейтноту, а також занижений психологічний вік, тобто відсутність значущості минулого, переважно травмованого минулого, з фіксацією на травмі, чуттям непродуктивності, невиконання себе (не зміг «своїм життям до себе дорівнятись»), що супроводжується неухильним розширенням майбутньої часової перспективи.

Ця низка психобіографічних симптомів травми доповнюється ще одним — відсутністю піків чи вершин на графіку життя, максимально позитивної емоційної валентності подій. Інакше кажучи, на графіку рефлексії своєї екзистенції жодної максимальної оцінки «10» в деяких юнаків немає. Г. Сельє писав про те, що у житті кожної людини велику вагу має потреба в досягненні вершин. Брак пікових переживань пов'язаний з відсутністю чуття повноти життя. Серед психологічно травмованих юнаків відсутність десятків в оцінці п'ятирічок життя траплялася частіше ($N=13$ чол.), ніж у нетравмованих ($N=8$ чол.). Цей вияв фрагментації суб'єктивної картини життєвого шляху — відсутність на графіку життя вершин, наявність лише середньої та низької емоційної насиченості подій або, в цілому, безподійність життя — на нашу думку, має стосунок до пониженої емоційності, домінування у психологічно травмованих юнаків станів уникання збудження. Цей мотиваційний стан запобігання інтенсивній емоційній активації поєднується з тенденцією до відсутності в свідомості юнаків охоронного інтерпретаційного фрейму [1]. Травматична тривога поживається особливо тоді, коли переважаюча преференція, наміри, бажання індивіда уникати збуджень за відсутності охоронного фрейму збігаються в реальному житті з його конституційною схильністю до переживань посиленої емоційної збудливості. Така комбінація притаманна 30,2 % респондентів загальної сукупної вибірки. В поєднанні з слабкою емоційною збудливістю стан уникання емоційної активації з'являвся у 23,3 % учнів. У підсумку, отже, стан оминання емоційного збудження властивий половині всіх респондентів, які в суб'єктивному сенсі не відчувають себе захищеними, без «охоронного щита» у ситуаціях загрози, небезпеки, ризику, що «катапультиють» їх у минулі спогади травматичних переживань. У потерпілих від катастрофи цей стан властивий 30,1 % чисельності вибірки юнаків, у респондентів, які перебувають за межами радіаційного забруднення, — 22,4 %.

Підхід з позиції психології життєвого шляху забезпечує парадигмою для доступу до травмуючого матеріалу індивіда. Він дає можливість звертатися до подій, на яких фіксована увага юнака, тієї «рапсодії» переживань, що незлагоджені з мелодіями почувань значущих інших: різкі пере-

пади в оцінках суміжних п'ятирічок життя чи «ями» на його графіках, занижений психологічний вік, тобто відсутність значущості минулого, відсутність піків, вершин, максимальних оцінок на графіку життя.

Ці показники є істотними для розуміння тих труднощів, які складають життя психологічно травмованих юнаків та надавання їм адекватної психологічної допомоги. Вони можуть сприяти й адресувати інформаційну підтримку в тім, щоб скеровувати увагу молодої людини на емоційно заряджені ділянки її життя, конфронтація з якими спричиняє психологічний біль. Кожна з них являє собою лише фрагмент складних конфігурацій. З психологічної травми бере свій початок фрагментація, яка в разі її появи ще у ранньому дитинстві може деформувати «я» і завдавати відчутної функціональної шкоди. Адже молода людина намагається розширювати обсяг пояснення епізодів життя, виводити свій розум по той бік пояснюваного до чогось іншого просторішого, розлогішого, щоб доводити до ладу панораму своїх візій усвідомлення майбутнього, тобто шукати закономірностей у якомога більших конфігураціях взаємодій. Контекст життєвого шляху — це те, як інгредієнти біографічної ідентичності, елементи цілого мають дотичність один до одного, яка існує залежність між ними в рамках цієї цілості, якими сторонами вони можуть торкатися один одного й бути дотичними доцентрової сили кола, стосовно якої вони об'єднуються разом і підтримують цю інтеграцію цілого психологічно живою для хазяїна системи, власника свого психологічного господарства. Але ціла система шляху не була добре видимою юнакам по тім боці окремих фрагментів, «відсіків», що загромаджували і нагромаджували її, тих часткових подробиць, що виступали на перший план та змушували відступати на задне тло цілість з огляду на «короткі ментальні замикання» юнаків у ході конструювання смислу своєї суб'єктивності. Отже, їх відвідують думки окремими «осколками», уривками, фрагментами життя, головним чином, частинно, неповно замість цілісних патернів, систем. Кожну проблему юнак розв'язує окремо, поодинокі, ніби ізольованими відсіками, шматками, які виявляються самодостатніми.

Результати проведеного емпіричного дослідження розширюють наше уявлення про серйозність нестачі охоронного інтерпретаційного фрейму в феноменологічному полі свідомості психологічно травмованих юнаків. Коли їх чуття безпеки в стані уникання збудження наближається до нуля, процес пошуку тих приголомшливих подій, що своїм корінням сягають травми, ускладнюється, і в такому разі психологічна травма минулого продовжує «кидати тінь» на теперішнє й майбутнє юнака [12, с. 596]. Це один з добре приховуваних психологією секретів, більш-менш однозначно зрозуміти який ще якому-небудь вченому буде належати честь.

Задача психотерапевта буде полягати в тому, щоб сприяти юнакові конструювати травмуючий матеріал біографічної події з багатьох кутів бачення, які, по суті, «заблокували» розуміння, усвідомлення її, в безпечному, незагрозливому психологічному просторі, виробити новий погляд на «територію» його життєвого шляху, що аналізується й перевіряється [8, с. 107]. Юнак перешкоджає усвідомленню власної біографічної травми,

коли «блокує» її, застосовуючи той чи інший варіант стратегії уникання, оминання психологічної проблеми і послаблюючи свої вміння вступати в конфронтацію та бути спроможним улагоджувати те, що завдає безформності прикроців, болю, робить його нецентрованим у сенсі недостатності форм я-впорядкування. Оперування екзистенційними вимірами графіків життя в ході психологічної допомоги юнакові викликає невідворотну тенденцію до «розблокування» розуміння травм, поліпшення усвідомлення ним власної біографії і виправлення подрібненої на невеликі фрагменти суб'єктивної картини життєвого шляху, коли лише частини «я» в аналізі подаються як цілісність.

Список літератури

1. Аптер М. За пределами черт личности: реверсивная теория мотивации / М. Аптер. — Луцк: Media, 2004. — 111 с.
2. Головаха Е. И., Кроник А. А. Психологическое время личности / Е. И. Головаха, А. А. Кроник. — М.: Смысл, 2008. — 207 с.
3. Ковалев В. И. Особенности личностной организации времени жизни / В. И. Ковалев // Гуманистические проблемы психологической теории. — М.: Наука, 1995. — С. 179–185.
4. Кроник А. А. «Картина жизни» и ее динамика в самосознании личности / А. А. Кроник // Жизнь как творчество. — К.: Наукова думка, 1985. — С. 265–277.
5. Хомик В. С. Психотерапия, ориентированная на реконструкцию будущего / В. С. Хомик // LifeLine и другие новые методы психологии жизненного пути / Под ред. А. А. Кроника. — М.: Прогресс, 1993. — С. 152–172.
6. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / Э. Эриксон. — М.: Прогресс, 1994. — 342 с.
7. Яковенко С. І. Психологія людини за умов радіоекологічного лиха / С. І. Яковенко. — К.: Чорнобиль-інтерінформ, 1996. — 173 с.
8. French G. D. Traumatic Incident Reduction (TIR) / G. D. French, C. J. Harris. — Boca Raton: CRC Press, 1999. — 244 p.
9. Holman E. A. Getting «stuck» in the past: Temporal orientation and coping with trauma / E. A. Holman, R. C. Silver // Journal of Personality and Social Psychology. — 1998. — Vol. 74., No. 5. — С. 1146–1163.
10. Janoff-Bulman R. Shattered Assumptions: Towards a New Psychology of Trauma / R. Janoff-Bulman. — New York: The Free Press, 1992. — 251 p.
11. Kegan R. In Over Our Heads: the Mental Demands of Modern Life / R. Kegan. — Cambridge, MA: Harvard University Press, 1996. — 396 с.
12. Kronik A. Trauma and Disaster as Life Disrupters: A Model of Computer-Assisted Psychotherapy Applied to Adolescent Victims of the Chernobyl Disaster / A. Kronik, R. A. Akhmerov, A. Speckhard // Professional Psychology: Research and Practice. — 1999. — Vol. 30, No. 6. — С. 586–599.
13. Guide to the Subject-Object Interview: Its Administration and Interpretation / [Lahey L., Souvaine E., Kegan R. et al] — Cambridge, Massachusetts: Harvard University Graduate School of Education, 1989. — 433 p.
14. Weinhold B. K. Conflict Resolution: The Partnership Way / B. K. Weinhold, J. B. Weinhold. — Denver: Love Publishing Company. 2000. — 238 с.

Хомик В. С.

кандидат психологических наук,
доцент кафедры общей и социальной психологии
Восточноевропейского национального университета имени Леси Украинки

БИОГРАФИЧЕСКАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ: ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ТРАВМА И КОНСТРУИРОВАНИЕ СМЫСЛА КАРТИНЫ ЖИЗНЕННОГО ПУТИ

Резюме

Подход с позиции психологии жизненного пути обеспечивает парадигмой для доступа к травматическому материалу индивида. Он предоставляет возможность обращаться к событиям, на которых фиксировано его внимание, к «мелодиям» несогласованных с переживаниями значимых других. Эти фиксации имеют отношение, главным образом, к его травматическому прошлому, которое идентифицируется посредством ряда эмпирических измерений графиков жизни: резкие перепады в оценках пятилетий жизни или «ямы» на его графиках, заниженный психологический возраст, отсутствие значимого прошлого, отсутствие «пиков» на графике жизни, охранительного интерпретационного фрейма. Целая система не полностью видна юношам позади отдельных фрагментов, «отсеков», частичных подробностей, которые загромождали ее, выступая на первый план и вынуждая конституйрование целостной биографии отступать на задний фон, не проникая в актуальные внутренние взаимосвязи психологии настоящего времени.

Ключевые слова: биографическая идентичность, охранительный фрейм, фрагментация, психологическая травма, психологический возраст, пятилетние интервалы графика жизненного пути.

Khomyk V. S.

Ph. D., Assistant Professor of General and Social Psychology Department
Lesya Ukrainka Eastern European National University

BIOGRAPHICAL IDENTITY: PSYCHOLOGICAL TRAUMA AND MEANING-CONSTRUCTION OF LIFE COURSE MENTAL PICTURE

Summary

The approach from life-course position provides paradigm for access to inner traumatized material of individual. It enables possibility to address to events, on which adolescent attention is fixated, to «melody» of incongruent with experiences of significant others. Such fixations are related mainly to his past trauma, that is identified by means of set of empirical dimensions of life-lines: drastic fluctuations in evaluations of five-years intervals of life-lines or «gaps» on his lines, devaluated psychological age, i.e. absence of meaningful past, the picks on life-line, and the protective frame. The whole system was not clear for adolescents beyond fragments, compartments, partial details, that accumulated it, foregrounding and forcibly to background constitution of whole biography, and to make actual inner interconnections of the present time impermeable.

Key words: biographical identity, protective frame, fragmentation, фрагментация, psychological trauma, psychological age, five-years intervals of life-line.